

Daýyma ynandym-da... / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Daýyma ynandym-da... / satiriki hekaýa DAÝYMA YNANDYM-DA...

Tomus öýlenen gul ýaly, ýeri, egniňdäki penjegiň nämäň görgüsi diýsene?! Ýa öňki yssyny az görýäňmi?! Ýo-ýok, beýdip siz Gaty Gowşakowy utandyrjak bolmaň, penjegiň nämä gerekdigini onuň özi gowy bilýär. Hiç ýerde-de içip ötägitmeli taýýar aş ýok, ýeňiş üçin göreşmeli. Häzir onuň gara der bolup horlanyp duranyňa seretmäň, soňunyň hözirine bakyň. Bolmanda-da kişmiş iýseň çöpo bolýar ahyryn. Näme, Gaty Gowşakow indi şonam bilmeýändir öýdýärsiňizmi. Ynha, ol haý diýmän giriş ekzamenine barar, şonda bu penjegiň bitirjek oýny köpdür, oňa özüňem göz ýetirersiň. Hawa, onuň her jübüsi giden bir taryh ahyryn!

Gaty Gowşakow pişij basyşyny edip, işigiň agzyna bardy. Gapy gulagyny tutup diňşirgendi, hiç zat eşitmedi. Onýança kimdir biri aňyrdan atylan ok ýaly zymdyrylyp çykdy ol begenjinden gözüne urlan ýaly gygyrdy.

– Başlik aldym, adamlar, başlik!

Gaty Gowşakow çilik ýaly galan maňlaýyny tutup, gahar bilen ýaňkynyň yzyndan seretdi, oňa näler gygyny pürkesi geldi. Ýöne ol eýýäm honda barýardy, onuň ökjesi ýere degenokdy. Gaty Gowşakow burnuna salybrak hüňürdedi.

– Mysalaň başyňy iýsin. Başlik alan bolsaň ýa tanşyň bardyr, ýa-da... Näme, indi bu adamlar şonam bilmeýändir öýdýäňmi, Ynha, başlijegi özümizen kakarys, nesip etse.

Onýança klasdan mugallymyň gyryljak sesi eşidildi.

– Hany, ýene-de kim koridorda, girsin.

Gaty Gowşakow ogurlykda tutulan ýaly ýalt-ýult edip töweregine seretdi. Onuň nazaryna hiç kim ilmedi. Diýmek, ekzamene girmedik onuň ýeke özi bolup galypdyr-da. Onda näme, ýaýdanjyrap durmaga wagt ýok. Girmeli. Gaty Gowşakow içinden

nämedir bit zatlar sanaşdyrды. Guş tutjak ýaly bukdaklap ýöredi. Mugallymyň alkymyna dykylyp bardy-da, ardynjyrady.

– Ähä-ä-hä. Salam, ýoldaş professor Aman Nuryýewiç! – diýip, ol elini owkalaşdyrды. Onuň kiçijik gözleri ýeserlik bilen oýnaklady. Guran hilesiniň netijesine howlukdy.

Gaty Gowşakowyň toruna düşen zat bolmady. Mugallym geň galyjylyk bilen başyny galdyrды-da, garşysynda iki бүкlem bolup duran oglana çişerilip seretdi. Başyny ýaýkady.

– Bagyşlaň, men entek professor däl. Onsoňam, ekzamen bermäge gelen bolsaňyz, hany bileт çekіň-de hol ýerik geçip oturyň – diýip, mugallym elini yza uzatdy.

Gaty Gowşakow göwünsizlik bilen ýaýrap ýatan biletlere seretdi. Onuň häzirki ikerjiňläp durşy göýä diýersiň ol elini içi mör-möjekli garaňky bir gowaga sokjak ýalydy. Nähili eýmenç! Gözüni ýumdy. Onuň öňe uzan sag eli çalaja sandyrady. Barmaklary bilen dörjeşdirip bir kagyzy çekdi. Mugallym saklanyp bilmedi.

– Ýoldaş Gowşakow, bu baha goýulýan wedomosty soň özüm dolduraryn. Siz bileт çekіň – diýip, ol abituriýentiň eline ýapyşdy.

Gowşakow ýalpa gözüni açды. Eden hereketi üçin ol ullakan müýnürgäp durmady. Ýylgyryp mugallymyň ýüzüne seretdi. Soňra çeken bileтиниň nomerini aýtdy-da, görkezilen ýere geçip oturdy. Biletiň yüzündäki soraglary öwran-öwran okady. Nämedir bir zatlat hasaplaşdyrды-da, kostýumynyň sag jübüsine elini sokdy. Onuň eli jübüsinde-de bolsa, iki gözi mugallymdady.

Aman Nuryýewiç yerinden turды. Kласыň içine bir öwrüm etdi. Gaty Gowşakowyň ýanyna baryp saklandy.

– Soraglaryňyz düşnüklimi, ýoldaş Gowşakow – diýip, ol sypaýyçylyk bilen sorady.

Gowşakow näme jogap berjegini bilmän gözüni tegeledi. Jübülerine ynamy bolmansoň çaltrak mugallymy ýanyndan giderjek bolup «hawa» diýen äheňde başyny atды, ýuwardy. Mugallymyň aýrylaryna mähetdel ol sag jübüsinden bir kagyzy sogrup alды. Ony okap başyny ýaýkady. Be, ikinji jahan urşy haýsy jübümde bolmalyka diýip pikirlendi. Ol ýene-de sermendi. Gowşakow mugallymdan duýduryş alды. Aljyrap gara dere batan Gaty

Gowşakow gorsanyp, wagtyň nähili geçeninem bilmedi. Oña-da gezek geldi.

– Aýdyberiş, ýoldaş Gowşakow, iki gulagym sizde, diňleşýän – diýip, mugallym äýnegini düzedişdirdi.

Gowşakow ýeriň giňinde berlen maslahata eýerip ýöne durmazlyga çalyşdy. Ol ynamly gürledi:

– Ýoldaş mugallym, umuman, uruş diýilýän zat gowy zat däl. Onda ölüm-ýitim, ýykan-ýumranlyk diýseň köp bolýar. Ynha, häzir ikinji jahan urşu hakynda gürrüň etmeli welin, birhili gynanyp bokurdagym dolup, aýtjak zadymam aýdyp bilemok...

Gowşakow hamsykdy. Sähel ýüregi ýukalyk etseň ol özüňem aglatjakdy. Gowşakow jalbarynyň jübüsine elini sokdy. Elýaglygy bilen bile bir topar ýüzi ýag garynjasy ýaly owunjak hatly kagyzlar sogrulyň çykdy. Pişme seçelenen ýaly seçelenip gitdi. Gowşakow nätjegini bilmän aljyrady, aşak egildi. Nämäň-nämedigine anyk göz ýetiren mugallym Gowşakowy ýene-de bir gezek synamakçy boldy.

– Kagyzlary ýygnaýjak bolup azara galyp oturmaň. Siz ýöne meniň soraglaryma jogap beräýiň.

«Dogrudanam, daýym aýdypdyr öýdýän, ýogsam bu häzir yzyna it salyp meni kowardy ahyryn» diýip, Gaty Gowşakow içini geplettdi. Bu ynam onda aýratyn bir güýç dörettdi. Ekezlendi.

– Bilmeýän zadyňyz bolsa soraberiň, ýoldaş mugallym – diýip, ol ýüzüni sypady.

Mugallym gaharlanjak boldy. Syr bildirmedi. Onuň sesi sypaýyçylykly çykdy:

– Beýik Watançylyk urşy haçan başlandy we onuň sebäpleri nämeden ybarat?

– Ýoldaş mugallym, men-ä o döwürde ýokdum. Onsoň öz gözüň bilen görmedik zadyň hakynda pylan zat diýip dursaň birhili, gelşiksiz bolýa. Urşuň başlanmagynyň sebäbi bolsa hemme kişi üçin düşnükli. Bizde çigit ýalyjak-da günä ýok, nemesler nebsine haý diýibilmändirler...

Aman Nuryýewiç Gowşakowyň sözünü böldi:

– Bilmeýseňiz ýeke agyz bilemok diýiň. Size iň soňky sorag. Ýoldaş Gowşakow, siz ynha kolhozda ýaşaýaňyz, belki, kolhoz gurluşygy we onuň ähmiýeti barada bir zatlar aýdyp

bilersiňiz?!

Gowşakow özüniň öňki beren jogabyndan mugallymyň göwni suw içendir öýtdi. Ol ýene-de warsaky gürrüňler bilen sypjak boldy. Çyna berimsiz edip gürlledi.

– Wah, kolhoz hakda näme diýseň bärden gaýdýar. Ýoldaş mugallym, özüňiz kolhozda ýaşamaýanlygyňyz üçin bilýän dälsiňiz, kolhoz diýilýän bir gözli çeşme-laý! Az-owlak zadyňy bilenogam. Ynha, ýönekeýje bir mysal. Meň agam kolhozda bakjaçylyk brigadiri. Geçen bazar günü bir maşyn gawun alyp geldi teke bazarynda kilesini kyrk köpükden ýere degirmän aldylar. Az salymda dünýäň puly boldy duruberdi. Bu ýöne iň bärkijesi. Umuman, kolhozy oňaryp gurupdyrlar. Men-ä özümem okuwa girip sag-aman gutarsam, şäherde ýekeje günem durjak däl, oba tarap ýeňsäni el ýaly edäýjek...

Gowşakowyň ýapa degmeýän boş gürrüňlerine Aman Nuryýewiçiň pisindi oturmady. Näçe giňlik etjek bolsa-da bolmady. Onuň sesi sandyrap çykdy.

– Ýoldaş Gowşakow, juda gowşak taýýarlanypsyňyz. Bilýän zadyňyz ýok. Gowusy indiki ýyl geläýiň.

Aman Nuryýewiç zatlaryny ýygnaşdyryp, turmak bilen boldy. Gaty Gowşakow boýnuny burup ýalbardy.

– Ýoldaş mugallym, öten ýyl gelemde-de häzirkiňiz ýaly indiki ýyl geläýiň diýipdiňiz ahyry. Indi bir beý diýmeseňizläň... Ýoldaş mugallym, haýys edýän, daýymam...

Aman Nuryýewiç eýýäm işigiň agzyna barypdy. Ol Gowşakowyň gürrüňine güljeginem bilmedi, gaharlanjagymam. Boýurganyp duran Gowşakowa çişerilip seretdi-de:

– Indiki ýyl geleniňizde ýöne gelmän, oňatja taýýarlanyp geliň, düşnüklimi?! – diýip, ol çykyp gitdi.

Gaty Gowşakow mugallymyň yzyndan seredip durşuna hüňürdedi:

– Ekzamene geleňde ýöne gelmeli dældigini-hä öňem bilýädik-le. Daýyma ynandym-da...

Täçmämmet JÜRDEKOW. Satiriki hekaýalar